

Makale Gönderim Tarihi: 28.02.2019
Makale Yayınlanma Tarihi: 15.12.2019

Makale Kabul Tarihi: 24.09.2019
Aralık 2019 • 9(3) • 506-521

Öğretmenlerin Öznel İyi Oluşları ile Mesleki Dayanıklılıkları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Abdullah ÇETİN*

Öz. Bu araştırmanın amacı, öğretmenlerin öznel iyi oluşları ve mesleki dayanıklılık inanç düzeyleri arasındaki ilişkileri belirlemektir. Araştırmada nicel araştırma desenlerinden biri olan ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Şanlıurfa ilinde görev yapan öğretmenler oluştururken, örneklemini farklı okul türlerinde görev yapan 163 kadın ve 183 erkek olmak üzere toplam 346 öğretmen oluşturmuştur. Araştırmada veriler “Kişisel Bilgi Formu”, “Öğretmen Öznel İyi Oluş Ölçeği (ÖÖİÖÖ)” ve “Öğretmen Adayları Mesleki Dayanıklılık İnanç Ölçeği (ÖMDÖ)” kullanılarak toplanmıştır. Elde edilen verilerin analizinde SPSS 21 paket programı kullanılmıştır. Öğretmenlerinin öznel iyi oluş ve mesleki dayanıklılık algı düzeylerinin frekans, aritmetik ortalama ve standart sapmaları değerleri hesaplanmıştır. Öğretmenlerinin öznel iyi oluş ve mesleki dayanıklılık algı düzeyleri arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmak için Pearson-Moment Çarpımı Korelasyonu yöntemi kullanılmıştır. Öğretmenlerin öznel iyi oluşunun mesleki dayanıklılığı yordayıp yordamadığına ilişkin ise regresyon analizi yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda öğretmenlerin öznel iyi oluş algı düzeylerinin ve mesleki dayanıklılık inançlarının “çok yüksek” düzeyde olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin öznel iyi oluşları ile mesleki dayanıklılıkları arasında orta düzeyde, pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin öznel iyi oluşu, mesleki dayanıklılığı anlamlı bir şekilde yordamakta ve toplam puandaki varyansın yüzde 71’ini anlamlı bir şekilde açıklamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Mutluluk, öznel iyi oluş, mesleki dayanıklılık.

* Orcid id: <http://orcid.org/0000-0003-1118-0740>, Dr. Öğr. Üyesi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Programları ve Öğretim ABD, abdcetin46@gmail.com

1. GİRİŞ

Öğretmenler; eğitim ve öğretim faaliyetlerini gerçekleştirme, memurluğun getirdiği kurallara uyma, derslere düzenli girme, sorumluluklarını yerine getirme, okul paydaşlarıyla iletişime geçme, devletin verdiği diğer görevleri yerine getirme, karşılaştıkları değişikliklere uyum sağlama (Çetin, 2017) gibi birçok görev ve faaliyetler gerçekleştirilmektedirler. Bu faaliyetleri gerçekleştirirken zaman zaman problemlerle karşılaşan öğretmenlerin, iş performansından sağlığına her şeyi etkilenmektedir (Tagay ve Demir, 2015). Bazı öğretmenler karşılaştıkları problemler karşısında güç ve enerjisini devam ettirirken bazıları kendilerini güçsüz ve çaresiz hissedebilmektedirler. Öğretmenlerin bu şekilde farklı davranışlar sergilemelerinde geçmiş yaşantıları, deneyimleri ve kişilik özelliklerinin önemli rol oynadığı söylenebilir. Bireylerin kendi yaşantılarını kendi bakış açılarıyla değerlendirerek mesleki yaşamda farklı davranış sergilemeleri “dayanıklılık” ve “öznel iyi oluş” kavramını gündeme getirmektedir.

Dayanıklılık, bireylerin bilişsel düzeyde iyimser değerlendirmeler ve kararlı başa çıkma eylemleri ile stres verici olayların etkisini daha az stresli hale dönüştürmesidir (Crowley Hayslip ve Hobdy, 2003). Dayanıklılık; bağlanma, kontrol ve zorluk olmak üzere üç boyuttan oluşmaktadır. Bağlanma boyutu, bireyin olayların dışında kalmadan olaylara pasif bir şekilde dahil olması sonucunda geliştirdiği amaç ve anlam duygusudur. Kontrol boyutu, bireyin güçlüklerle karşılaştığında güçlükleri yenecek ve değiştirecek gücün kendisinde olduğuna inanması ve ona göre davranmasıdır. Zorluk boyutu ise değişimi günlük hayatın bir parçası görmesi güvenliği tehdit eden bir faktörden ziyade gelişimin bir uyarıcısı olduğuna inanmasıdır (Maddi ve diğerleri, 2006). Tagay ve Demir (2015) öğretmenlerin mesleki dayanıklılığını ise; “Öğretmenlik mesleğinin zor koşullarına uyum sağlayabileceğine ve engellerle başa çıkabileceğine ve mesleğine bağlılığını sürdürebileceğine inanç” olarak tanımlamışlardır (s.1606). Öğretmenler, sahip olduğu içsel ve dışsal koruyucularla risk faktörlerinin üstesinden gelmesi sonucunda dayanıklılık yeterliliğini kazanmaktadır (Beltman, Mansfield ve Price, 2011; Ülker Tümlü ve Receptoğlu, 2013). Öğretmenlerin sahip olduğu içsel ve dışsal koruyucular; pozitif değerlere sahip olma, mizah duygusu gelişmiş olma, iletişime geçebilme, cesaretli olma, motivasyonu yüksek olma, duyguları yönetme, başarılı olma (Price, Mansfield ve McConney, 2012), olumlu sosyal ilişkilerde yer alma, mutlu olma, suça yönelik davranışlardan uzak durma, iyi olma, arkadaşları tarafından kabul görme, yaşam doyumu, olumlu çalışma ortamı, ders dışı etkinliklerde yer alma şeklinde sıralanabilir (Ülker Tümlü ve Receptoğlu, 2013). Öğretmenlerin sahip oldukları içsel ve dışsal koruyucuların mesleki dayanıklılıkla ilişki düzeylerinin araştırılması ve bu yönde iyileştirilme faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi eğitimin niteliği bakımından önem arz etmektedir.

Öğretmenlerin mesleki dayanıklılıkları ile ilgili alan yazın incelendiğinde mesleki dayanıklılıkla; aile ve meslektaş desteği (Karakuş ve Ünsal, 2017), öğrenci desteği (Uçar, 2014), kişisel başarı (Chan, 2003), yaşam doyumu (Ülker Tümlü ve Receptoğlu, 2013)

arasında pozitif yönde ilişkinin olduğu, mesleki tükenmişlik (Azeem, 2010) arasında negatif ilişkinin olduğu, yaş ve mesleki kıdem arasında (Sezgin, 2012) anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmüştür. Sezgin (2012) yaptığı çalışmada öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin cinsiyet ve branş değişkenlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını, Ülker Tümlü ve Repeçoğlu (2013) yaptığı çalışmada üniversite akademik personelinin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin, cinsiyete, yaşa, medeni duruma, ünvana, hizmet yılına ve buldukları üniversitedeki hizmet yılına göre anlamlı şekilde farklılık göstermediğini belirtmiştir. Öğretmenlerin mesleki dayanıklılıklarında içsel ve dışsal koruyuculardan olan mutlu olma, iyi olma, yaşama doyumuyla gibi ilişkili olan “öznel iyi oluş” kavramıyla mesleki dayanıklılık arasındaki ilişkiyi belirleyen araştırmaya rastlanmadığından konu araştırmacı tarafından araştırmaya değer bulunmuştur.

Literatürde öznel iyi oluş kavramı genellikle mutluluk kavramıyla eş anlamlı olarak kullanılsa da (Çelik ve Serter, 2017; Çetin, Turgut ve Sözen, 2015; Doğan, 2013; Kim-Prieto, Diener, Tamir, Scollon, Diener, 2005; Şahin, Aydın, Sarı, Kaya, Pala, 2012; Yurcu ve Atay, 2015) öznel iyi oluş kavramının yerine; iyi oluş (Yarcheski, Mahon ve Yarcheski, 2001), kişisel iyi oluş (Edwards, 2000), psikolojik iyi oluş (Oosterwegel ve Oppenheimer, 2002; Ryff ve Keyes, 1995), ruhsal iyi oluş (Kamya, 2000), duygusal iyi oluş (Dzokoto, Hicks ve Miller, 2007), yaşam kalitesi, yaşam doyumunu, iyilik hali ve olumlu duygulanım gibi kavramlar da kullanılmaktadır (Aykaç, 2016). Bu kavramların anlamları tamamen aynı olmamakla birlikte birbirleriyle ilişkili kavramlar olup bireyin mutluluğu ile ilgili kavramlardır (Tuzgöl Dost, 2005). Burada bireyin kendi kendini değerlendirmesi söz konusu olduğundan “öznel iyi oluş” (Subjective Well-Being) kavramı diğer kavramları da içine kapsayan şemsiye kavram olarak kullanılmaktadır (Aykaç, 2016; Türkmen, 2012).

Öznel iyi oluş kavramı Diener (2000) tarafından, kişinin yaşamıyla ilgili kendisini değerlendirmesi olarak tanımlanırken Sasmoko ve diğerleri (2017) tarafından, bireylerin yaşamlarıyla ilgili bilişsel ve duyuşsal değerlendirmeleri olarak tanımlanmaktadır. Öznel iyi oluş; birbiriyle ilişkili yaşam doyumundan, olumlu duyguların varlığından, olumsuz duyguların azlığı veya yokluğundan oluşmaktadır (Myers ve Diener, 1995). Türkmen (2012) yaptığı çalışmada; öznel iyi oluşu yaşam doyumunu, pozitif duygulanım ve negatif duygulanımın birleşimi şeklinde modellemiştir. Yaşam doyumunu, öznel iyi oluşun bilişsel boyutunu oluştururken (Doğan, 2013; Türkmen, 2012) olumlu (pozitif) ve olumsuz (negatif) duygulanım, öznel iyi oluşun duyuşsal boyutunu oluşturmaktadır (Diener, 1984; Türkmen, 2012). Yaşam doyumunu, bireyin yaşamını iyi ya da kötü olarak değerlendirmesidir (Lucas ve Diener, 2004). Öznel iyi oluşun duygulanım boyutu bireyin duyguları ve ruh hali ile ilgilidir (Türkmen, 2012). Olumlu duygulanım bireyin; insanlarla olumlu ilişkiler kurması, olumlu ruh haline sahip olması ve yaşamını istediği yönde devam ettirmesi anlamına gelmektedir (Diener, 2006). Olumlu duygulanım neşe, heyecan gibi mutluluğun göstergesi olan duyguları içerirken olumsuz duygulanım üzüntü, korku ve öfke gibi mutsuzluğun göstergesi olan duyguları içermektedir (Doğan, 2013; Lucas ve Diener, 2004). Olumsuz duygulanımın varlığı bireyin kendi hayatını kötü olarak algıladığını göstermekte ve kişinin öznel iyi oluşunu

olumsuz yönde etkilemektedir (Diener, 2006). Bireylerin olumlu duygulara, olumsuz duygulardan daha fazla sahip olması bireylerin öznel iyi oluşunun yüksek düzeyde olduğu anlamına gelebilir (Diener, 2000; Şahin, 2011).

Öznel iyi oluşa birçok değişken etki etmektedir (Türkmen, 2012; Yurcu ve Atay, 2015). Öznel iyi oluşu etkileyen bazı değişkenler; gelir, yaş, cinsiyet, sağlık, eğitim, kişilik, evlilik, kültür (Aykaç, 2016), din, başa çıkma, ruminasyon (Şahin ve diğerleri, 2012), öz saygı, anne baba tutumu (Türkmen, 2012), genetik (Çetin ve diğerleri, 2015) şeklinde sıralanabilir. Bireyin öznel iyi oluşunu etkileyen değişkenlerin etkisi bireyden bireye farklılık gösterebileceği gibi; farklı devletlerde, farklı toplumlarda, farklı coğrafyalarda, farklı kültürlerde de farklılık gösterebilir (Şeker, 2009).

Bireylerin öznel iyi oluş düzeylerinin yüksek olması bireylere bireysel ve toplumsal yaşamda önemli katkılar sağlamaktadır. Bu katkılar; sağlıklı ve uzun yaşam, verimlilik, iş ve gelir, üretkenlik, olumlu örgütsel ve sosyal davranışlar şeklinde sıralanabilir (Diener ve Ryan, 2009). Bireyin öznel iyi oluşunun düşük olması bireyin yaşamını mutsuz hale getirerek işlevselliğini de engelleyebilmektedir (Diener, 2006).

Öznel iyi oluşla ilgili araştırmalar incelendiğinde araştırmaların çoğunun üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluşuyla ilgili (Cenkseven Önder ve Mukba, 2017; Çelik ve Serter, 2017; Demirci ve Şar, 2017; Gündoğdu ve Yavuzer, 2012; Osmanoğlu ve Kaya, 2013; Sarı ve Çakır, 2016; Solmaz, 2014; Tuzgöl Dost, 2010; Türkmen, 2012) olduğu görülmektedir. Lise öğrencilerinin öznel iyi oluşuyla ilgili (Eryılmaz, 2010; Eryılmaz ve Aypay, 2011; Eryılmaz ve Öğülmüş, 2010; Öztürk, 2015; Sarı ve Özkan, 2016; Söner ve Yılmaz, 2018) ve özel şirketlerde çalışanların öznel iyi oluşuyla ilgili (Çetin ve diğerleri, 2015) çalışmaların da olduğu görülmektedir. Fakat öğretmenlerin iyi oluşları ile ilgili; öğretmenlerin sahip oldukları yaşam amaçları ve sosyal desteğin (Öztürk, 2015), okul yaşam kalitesi ve tükenmişliğin (Cenkseven Önder ve Sarı, 2009) öznel iyi oluş üzerindeki yordayıcı rolü, öğretmen öznel iyi oluş ölçeğinin Türkçeye uyarlanması (Ergün ve Nartgün, 2017), mobbing, öznel iyi oluş ve mesleki doyum (Aykaç, 2016), öğretmenlerde öznel iyi oluş (Yakut, 2018) gibi sınırlı sayıda araştırmaya rastlanmıştır. Öznel iyi oluşla ilgili yapılan ilk araştırmalar öznel iyi oluşun nedenlerine öznel iyi oluşu negatif yönde etkileyen stress, tükenmişlik gibi konulara odaklanırken son zamanlarda yapılan araştırmalar öznel iyi oluşun etkilerine ve pozitif yönde ilişkili olduğu (olumlu ilişki, sağlıklı çalışma ortamı, özyeterlilik) gibi konulara odaklanmıştır (Diener ve Ryan, 2009; Renshaw, Long ve Cook, 2015)

Birçok ülkede öğretmenler meslekte karşılaştıkları zorluklarla başa çıkamadığından öğretmenlik mesleğinden ya ayrılmakta (Price1, Mansfield ve McConney, 2012) ya da işperformansı düşmekte ve sağlığı olumsuz yönde etkinlenmektedir (Tagay ve Demir, 2015). Öğretmenlerin bu olumsuzluklarla başa çıkabilmeleri için mesleki dayanıklılık algılarının yüksek düzeyde olması gerekmektedir (Karakuş ve Ünsal, 2017). Ancak öğretmenlerin mesleki dayanıklılığı dünya çapında meslek için bir endişe kaynağı haline gelmiştir (Brouskeli, Kaltsi ve Loumakou, 2018). Bunun yanında mesleki dayanıklılık zamanla azalma eğilimi gösterebilmektedir (Brouskeli, Kaltsi ve Loumakou, 2018).

Öğretmenlerin mesleki dayanıklılık düzeylerinin yüksek olması öğretmenlerin mesleğe bağlılıkları artırırken meslekten ayrılma eğilimlerini düşürmekte, mesleği icra ederken karşılaşılan stresle başa çıkmada önemli rol oynamaktadır (Sezgin, 2012). Öğretmenlerin öznel iyi oluşlarının yüksek düzeyde olması ise bireylere ve dolayısıyla toplumlara birçok yarar sağlamakta (Diener ve Ryan, 2009; Öztürk, 2015), öğrencilere verecekleri eğitimin kalitesini artırmakta ve kuracakları ilişkiyi pozitif yönde etkilemektedir (Öztürk, 2015). Bu yüzden öğretmenlerin mesleki dayanıklılık ve öznel iyi oluş düzeylerinin belirlenmesi bunlar arasındaki olası ilişkilerin ortaya çıkarılması eğitimde niteliği artıracak çalışmalar için gereklilik arz etmektedir. Bu araştırmadan yöneticilere veri seti oluşturması ve alandaki eksikliğin giderilmesine katkı sunması beklenmektedir. Bu nedenle araştırmanın genel amacı; öğretmenlerin öznel iyi oluşları ile mesleki dayanıklılık inanç düzeylerini belirleyerek bu iki değişken arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmaktır. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Öğretmenlerin öznel iyi oluşları hangi düzeydedir?
2. Öğretmenlerin mesleki dayanıklılık inançları hangi düzeydedir?
3. Öğretmenlerin öznel iyi oluşları ile mesleki dayanıklılık inançları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
4. Öğretmenlerin öznel iyi oluşları mesleki dayanıklılık inançlarının anlamlı bir yordayıcısı mıdır?

2. YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada öğretmenlerin öznel iyi oluş düzeyleri ile mesleki dayanıklılık arasındaki ilişkiyi incelemek amaçlandığından nicel araştırmalardan ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri kapsamında değerlendirilen ilişkisel tarama modeli ise iki ve daha çok sayıdaki değişkenin birlikte değişim göstermelerini ve bu değişimin derecesini sunan araştırmalardır (Karasar, 2005). Ölçme araçları kullanılarak değişkenlerden elde edilen veriler bazı istatistiksel yöntemlerle analiz edilir ve değişkenler arasındaki olası ilişki sayısal olarak belirlenir (Creswell, 2014). Her ne kadar tarama yolu ile bulunan ilişkiler neden-sonuç ilişkisi olarak değerlendirilemese de bir değişkendeki durumun bilinmesi diğerinin kestirilmesine yardımcı olabilir (Karasar, 2005).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Türkiye’de yer alan Şanlıurfa ili oluşturmuştur. Örneklemi ise bu evrendentabakalı örnekleme yoluyla seçilen 346 öğretmen oluşturmuştur. Tabakalı örneklemede evren homejen değilse ve belirli kriterlere göre alt gruplar varsa önce alt gruplar ana kütlede ayrılır. Daha sonra bu alt gruplardan rassal örnekleme ile veri elde edilir (Karagöz, 2017; Yıldırım ve Şimşek, 2011). Örneklem seçiminde öncelikle öğretmenlerin görev yaptığı okullar ilk, orta ve lise düzeyinde gruplandırılmıştır. Bu

gruplardan tesadüfi olarak okullar belirlenmiş ve bu okullara giderek ulaşılabilen gönüllü öğretmenlerin katılımları sağlanmıştır. Öğretmenlerin 163'ü (%47,1) kadın, 183'ü (%52,9) erkek, 117'si (%33,8) ilkokulda, 116'sı(%33,5) ortaokulda, 113'ü (%32,7)ise lisede görev yapmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Öğretmenlerin öznel iyi oluş algıları ve mesleki dayanıklılık inanç düzeylerini belirlemede veri toplama araçları olarak "Öğretmen Öznel İyi Oluş Ölçeği (ÖÖİÖÖ)" ile "Öğretmen Adayları Mesleki Dayanıklılık İnanç Ölçeği (ÖMDÖ)" kullanılmıştır. Ayrıca araştırmaya katılan öğretmenlerin demografik özelliklerini belirlemek amacı ile araştırmacı tarafından geliştirilen "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır. Verileri toplamaya başlamadan önce ölçekleri geliştiren ve uyarlayan araştırmacılardan ölçeği araştırmada kullanmak için gerekli izinler alınmıştır.

Öğretmenlerin öznel iyi oluş ölçeği

Renshaw, Long ve Cook (2015) tarafından geliştirilen ölçek Ergün ve Nartgün (2017) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Öğretmen "Öznel İyi Oluş Ölçeği (ÖÖİÖÖ)" "okul bağlılığı" ve "öğretim yeterliği" olmak üzere 2 alt boyuttan ve 8 madden oluşmaktadır. Okul bağlılığı boyutunu 1,3,5,7. maddeler oluştururken öğretim yeterliliği boyutunu 2,4,6,8. maddeler oluşturmaktadır. Ölçek 4'lü likert tipinde olup neredeyse her zaman (4), sık sık (3), bazen (2), neredeyse hiçbir zaman (1) şeklinde derecelendirilmiştir. Ölçeği geliştirilenler tarafından yapılan güvenilirlik çalışmasında Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısını öğretim yeterliği boyutunda .789, okul bağlılığı boyutunda .810 ölçeğin tamamında ise .824 olarak bulmuşlardır. Bu araştırmada ise ölçeğinin güvenilirlik katsayıları okul bağlılığı için .814, öğretim yeterliği için .806, ölçeğin toplamı için ise .854 olarak hesaplanmıştır.

Öğretmen Adayları Mesleki Dayanıklılık İnanç Ölçeği

Tagay ve Demir (2016) tarafından geliştirilen Öğretmen Adayları Mesleki Dayanıklılık İnanç Ölçeği (ÖMDÖ) tek boyutlu 26 maddeden oluşmaktadır. Bu ölçek geliştirilirken örneklem olarak seçilen katılımcılar; eğitim fakültesi son sınıf, okul deneyimine sahip, öğretmenlik uygulaması dersi almış, okul yaşantılarını deneyimlemiş öğrencilerdir. Bu yüzden ölçeği geliştiren araştırmacılar tarafından atanmış öğretmenler için de bu ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılarak kullanılabilmesi belirtilmiştir (Tagay ve Demir, 2016). Ölçeği geliştirilenler tarafından yapılan güvenilirlik çalışmasında Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .93 olarak hesaplanmıştır. Bu çalışma için ise hesaplanan Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .896 olarak bulunmuştur. Araştırmadaki ÖMDÖ 5'li likert tipinde kesinlikle katılıyorum (5), katılıyorum (4), kararsızım (3), katılmıyorum (2), kesinlikle katılmıyorum (1) şeklinde derecelendirilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analizinde SPSS 21 istatistik paket programı kullanılmıştır. Araştırmada öğretmenlerinin öznel iyi oluş ve mesleki dayanıklılık algı düzeylerinin belirlenmesi için frekans, aritmetik ortalama ve standart sapmaları değerleri

hesaplanmıştır. Öğretmenlerinin öznel iyi oluş algı ve mesleki dayanıklılık inanç düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı Pearson-Moment Çarpımı Korelasyonu yöntemiyle analiz edilmiştir. Öğretmenlerin öznel iyi oluşunun mesleki dayanıklılığı yordayıp yordamadığına ilişkin ise çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Regresyon analizi, bağımlı değişken (yordanan) ile bağımsız değişken (yordayıcı değişken) arasındaki ilişkiyi matematiksel bir bağıntıyla açıklamaya çalışan bir analiz türüdür (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2012). Bu çalışmada bağımsız değişken öğretmenlerin öznel iyi oluşu iken, bağımlı değişken öğretmenlerin mesleki dayanıklılıklarıdır.

Çoklu regresyon analizlerinin uygulanabilmesi için ise bağımlı ve bağımsız değişkenlerin normal dağılım göstermesi gerekmektedir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2012). Ölçekteki verilerin normal dağılıp gösterip göstermediği belirlemek için histogram ve Q-Q plot grafiğini bakılmış ve veri sayısının 30'u geçmesinden de hareketle verilerin normal dağıldığı varsayılmıştır. Regresyon analizlerinin yorumlanmasında, standartlaştırılmış Beta (β) katsayıları ve bunların anlamlılığı için t-testi sonuçlarına bakılmıştır. Bulguların istatistiksel olarak analiz edilmesinde '.05' anlamlılık düzeyi kriter olarak ele alınmıştır.

Öğretmenlerin öznel iyi oluş puanlarının aritmetik ortalamalarının değerlendirme aralığı $(4-1)/4= 0.75$ olarak mesleki dayanıklı inanç puanlarının aritmetik ortalamalarının değerlendirme aralığı $(5-1)/5=0.80$ belirlenmiştir (Kan, 2009; 407). Buna göre ÖÖİÖ verilerinin analizinde 4.00-3.26 arası "çok yüksek", 3.25-2.51 arası "yüksek", 2.50-1.76 arası "düşük", 1.75-1.00 arası "çok düşük" şeklinde puan aralıkları dikkate alınmış ve öğretmenlerin öznel iyi oluş algı düzeyleri belirlenmiştir. Benzer şekilde ÖMDÖ yer alan maddenin aritmetik ortalama puanları 1.00 - 1.80 arası "çok düşük", 1.81 - 2.60 arası "düşük", 3- 2.61 - 3.40 arası "orta", 4- 3.41 - 4.20 arası "yüksek", 4.21 - 5.00 arası "çok yüksek" şeklindeki puan aralıkları dikkate alınarak değerlendirilmiş öğretmenlerin mesleki dayanıklılık algı düzeyleri belirlenmiştir.

3. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın cevap aradığı sorulara ilişkin elde edilen bulgular, araştırmanın alt problemleri dikkate alınarak sırasıyla verilmiştir.

Öğretmenlerin Öznel İyi Oluş Algılarına İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi olan öğretmenlerin öznel iyi oluş algı düzeylerini belirlemek için yapılan ölçeğin geneli ve alt boyutlarıyla ilgili betimsel istatistik Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1

ÖÖİÖÖ Puanlarına İlişkin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve Aralık Değerleri

Değişken	N	\bar{X}	Ss	Aralık
Öğretim yeterliği	346	3.45	.475	Neredeyse her zaman
Okul bağlılığı	346	3.37	.541	Neredeyse her zaman
ÖÖİÖÖ Toplam	346	3.41	.461	Neredeyse her zaman

Tablo 1 incelendiğinde öznel iyi oluş ölçeğinin öğretim yeterliği alt boyutunun aritmetik ortalamasının 3.45 ile neredeyse her zaman aralığında olduğu, okul bağlılığı alt boyutunda 3.37 ile neredeyse her zaman aralığında olduğu görülmektedir. Ölçeğin genelinin aritmetik ortalaması ise 3.41 ile neredeyse her zaman aralığında olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin Mesleki Dayanıklılık İnançlarına İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi olan öğretmenlerin mesleki dayanıklılık inanç düzeylerini belirlemek için yapılan betimsel istatistik Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2

ÖMDÖ Puanlarına İlişkin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve Aralık Değerleri

Değişken	N	\bar{X}	Ss	Aralık
Mesleki Dayanıklılık	346	4.35	.474	Tamamen Katılıyorum

Tablo 2 incelendiğinde öğretmenlerin mesleki dayanıklılık ölçeğinden aldıkları puanların aritmetik ortalamasının 4.35 olduğu görülmektedir. Elde edilen bu aritmetik ortalamanın aralık değeri ise tamamen katılıyorum düzeyindedir.

Öğretmenlerinin Öznel İyi Oluşu İle Mesleki Dayanıklılık Algı Düzeyleri Arasında Anlamlı Bir İlişki Olup Olmadığına İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi olan öğretmenlerinin öznel iyi oluş ve mesleki dayanıklılık algı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için yapılan Pearson-Moment Çarpımı Korelasyonunun sonucu elde edilen bulgular Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3

ÖÖİÖÖ ve ÖMDÖ Puanları Arasındaki İlişkiyi Gösteren Pearson Momentler Çarpım Korelasyonu Sonuçları

Değişkenler	Mesleki	Öğretim	ÖÖİÖÖ	
	Dayanıklılık	Yeterliği	Okul Bağlılığı	Toplam
Mesleki Dayanıklılık	1	.615**	.822**	.571**
Öğretim Yeterliği	.615**	1	.563**	.860**
Okul Bağlılığı	.822**	.563**	1	.486**
ÖÖİÖÖ Toplam	.571**	.860**	.486**	1

Öğretmen öznel iyi oluş ölçeğinin alt boyutları kendi içersinde incelendiğinde öğretim yeterliği ile okul bağlılığı arasında ($r = .563$) orta düzeyde ilişkinin olduğu görülmektedir. Öğretmen mesleki dayanıklılık ile öğretmen öznel iyi oluş ölçeği arasındaki korelasyon incelendiğinde orta düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir ($r = .571$). Bu ilişkiye göre öğretmenlerin öznel iyi oluş halleri arttıkça mesleki dayanıklılık düzeyleri de aynı doğrultuda artacağı söylenebilir.

Öğretmenlerin Öznel İyi Oluş Algı Düzeylerinin Mesleki Dayanıklılık İnanç Düzeylerini Yordamasına İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi öğretmenlerin öznel iyi oluş algı düzeylerinin mesleki dayanıklılığın anlamlı bir yordayıcısı olup olmadığını ortaya çıkarmaktır. Bu kapsamda yapılan regresyon analizi sonuçları Tablo 4’de sunulmuştur.

Tablo 4

Öğretmen Öznel İyi Oluş Düzeylerinin Öğretmenlerin Mesleki Dayanıklılık Düzeylerini Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	B	S. h	\underline{B}	t	p	İkili r	Çoklu r
Sabit	.846	.123		6.85	.000		
Öğretim Yeterliği	.086	.059	.087	1.45	.147	.615	.078
Okul Bağlılığı	.610	.031	.697	20.00	.000	.822	.734

($R = .846$ $R^2 = .716$ Düzeltilmiş $R^2 = .714$ $F = (77.517) = 287.922$ $p = .000$)

Tablo 5’de görüldüğü gibi öğretim yeterliği ve okul bağlılığı değişkenleri birlikte öğretmen mesleki dayanıklılık toplam puanındaki varyansın yaklaşık yüzde 71’ini anlamlı bir şekilde açıklamaktadır ($R = .846$ $R^2 = .716$ $P < .05$). Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre yordayıcı değişkenlerin mesleki dayanıklılık üzerindeki göreceli önem sırasında okul bağlılığı (.697) daha ön plana çıkarken öğretim yeterliği (.087) arka planda kalmıştır. Dolayısıyla öğretim yeterliği, öğretmen öznel iyi oluşuyla ilişkili olsa da okul bağlılığı ile birlikte denkleme girdiğinde önemini yitirmekte ve anlamsızlaşmaktadır. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde okul bağlılığı değişkeninin mesleki dayanıklılık üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmektedir.

Elde edilen regresyon analizi sonuçlarına göre öğretmen mesleki dayanıklılığın yordanmasına ilişkin regresyon eşitliği (matematiksel model) ise aşağıda şekilde formüle edilmektedir.

Mesleki Dayanıklılık = $.846 + .086$ Öğretim Yeterliği + $.610$ Okul Bağlılığı

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu araştırmanın sonucunda öğretmenlerin öznel iyi oluş algı düzeylerinin “çok yüksek” düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Türkiye’de alanyazın incelendiğinde öğretmenlerin öznel iyi oluş algı düzeylerini belirleyen araştırmaya rastlanmadığından araştırmanın bu sonucunu destekleyen veya desteklemeyen araştırmalar bağlamında tartışılmamıştır. Sasmoko ve diğerlerinin (2017) yaptığı çalışmada Endonazya’daki öğretmenlerin öznel iyi oluş düzeylerinin orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmada öğretmenlerin öznel iyi oluşunun çok yüksek düzeyde çıkması mesleğe atanma ve öğretmenlerin mesleklerini icra ediyor olmaları olabilir. Türkiyede devletin belirlediği kriterlere göre yıllık öğretmen olabileceklerle, öğretmen olarak atanan arasındaki fark açıldığından arz talep dengesiz olmuş istihdam sorunu ortaya çıkmıştır (Aydın, Sarier, Uysal, Özoglu ve Özer, 2014; Çınkır ve Kurum, 2017). Bu durum atanamayan öğretmen adaylarında işsizlik, farklı işlerde çalışma, geçim sıkıntısı yaşama, tükenmişlik, evlenememe, çevre baskısı gibi birçok sorunlara neden olmaktadır (Çınkır ve Kurum, 2017). Bu çalışmada katılımcı olan öğretmenler atanması yapılan öğretmenler olup, atanmamış olsalardı bu sorunların çoğunu kendilerinin de yaşayabileceklerdi. Genellikle öğretmenler bu sorunları mesleklerini icra ederken yaşamamaktadırlar. Bu nedenle araştırmadaki öğretmenlerin öznel iyi oluşları yüksek düzeyde çıkmış olabilir. Gündoğdu ve Yavuzer’de (2012) yaptığı çalışmada öznel iyi oluşa iş bulma kaygısı ve ekonomik sorunların olumsuz yönde etki ettiğini fırsatların ise olumlu yönde etki ettiğini belirtmiştir. Bu araştırmanın sonucunda öğretmenlerin öznel iyi oluşlarının yüksek düzeyde çıkması öğretmenlerin temel ihtiyaçlarının karşılandığı, olumlu duyguları sıklıkla ve olumsuz duyguları nadiren yaşadığı, mutlu bir birey olduğu anlamına gelir ki bu öğretmenler daha yetkin ve öğrencilerine model olabilecek niteliklere sahiptirler (Gündoğdu ve Yavuzer, 2012). Öğretmenlerin öznel iyi oluş düzeylerinin yüksek olması kendilerine ve toplumsal yaşama önemli katkılar sağlar. Bu

katkıları; sağlıklı ve uzun yaşam, verimlilik, iş ve gelir, üretkenlik, olumlu örgütsel ve sosyal davranışlar şeklinde sıralanabilir (Diener ve Ryan, 2009). Diener ve Scollon (2014) yaptığı çalışmada ise öznel iyi oluşun sağlık ve sosyal ilişkiler için önemli olduğunu vurgulamaktadır. Öğretmenlerin öznel iyi oluşlarının çok yüksek düzeyde olması öğrencilerine verecekleri eğitimi ve kuracakları ilişkiyi pozitif yönde etkileyecektir (Öztürk, 2015). Ayrıca öğretmenlerde öznel iyi oluşun yüksek olması okullarda birçok açıdan pozitif yönde etki etmesi beklenmektedir (Yurcu ve Atay, 2015).

Bu araştırmanın sonucunda öğretmenlerin mesleki dayanıklılık inançlarının “çok yüksek” düzeyde olduğu ortaya çıkarılmıştır. Bu durum öğretmenlerin mesleki hayatlarında karşılaştıkları problemlerle ve stresle daha kolay başa çıkabileceklerini göstermektedir. Çünkü mesleki dayanıklılıkları yüksek düzeyde olan öğretmenler stres verici etkenlerden aşırı derecede etkilenmeden işlerini etkili ve başarılı bir şekilde yapabilmektedir (Karakuş ve Ünsal, 2017; Maddi ve diğerleri, 2006; Sezgin, 2012). Çelikten, Şanal ve Yeni (2005) yaptığı çalışmada etkili öğretmenlerin özelliklerini sıralamakta ve bu özelliklerin başında öğretmenlerin sabırlı olması, olaylar karşısında dayanıklı olması ve duygularına hakim olması yer almaktadır. Bu çalışmada öğretmenlerin mesleki dayanıklılıklarının çok yüksek düzeyde çıkması öğretmenlerin etkili birer öğretmen olacağı anlamına gelebilir. Bu çalışmadan farklı olarak Sezgin (2012), yaptığı çalışmada ilköğretim okulu öğretmenlerinin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin “orta” düzeyde olduğunu tespit etmiştir. Karakuş ve Ünsal (2017) ve Uçar, (2014) yaptığı çalışmada özel eğitim öğretmenlerinin psikolojik dayanıklılıklarını “oldukça yüksek” düzeyde bulmuşlardır. Bu araştırmanın sonucunun bahsedilen üç araştırmanın sonuçlarından farkı çıkmasının nedeni araştırmanın yapıldığı ilden, çalışmada kullanılan ölçekten, öğretmenlerin demografik özelliklerinden ve branşlarından kaynaklanmış olabilir.

Bu çalışmada öğretmenlerin öznel iyi oluşları ile mesleki dayanıklılıkları arasında orta düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin öznel iyi oluşu, mesleki dayanıklılığı anlamlı bir şekilde yordamakta ve toplam puan varyansının yüzde 71’ini açıklamaktadır. Brouskeli, Kaltsi ve Loumakou (2018) yaptığı çalışmada araştırmanın sonucuna benzer şekilde dayanıklılıkla mesleki iyi oluşluk arasında pozitif yönde ilişkinin olduğunu belirtmiştir. Öznel iyi oluş ve mesleki dayanıklılığa; kavramların tanımı, etki eden ve etkilediği faktörler bakımından bakıldığında öznel iyi oluşun mesleki dayanıklılığı yordaması beklenen bir sonuç olduğu söylenebilir. Literatürde öznel iyi oluşla ilişkili birçok faktör olduğu ortaya konmuştur (Asıcı ve İkiz, 2018; Demirci ve Şar, 2017; Diener ve Ryan, 2009, Doğan, 2013; Sarı ve Çakır, 2016; Serter ve Yamaner, 2017; Şahin ve vd., 2012; Türkmen, 2012; Türkdogan ve Kuru, 2012; Uche ve Ngwu, 2017). Bunlar; gelir, yaş, cinsiyet, sağlık, eğitim, kişilik, evlilik, kültür (Aykaç, 2016), din, başa çıkma, ruminasyon (Şahin ve diğerleri, 2012), öz saygı, anne baba tutumu (Türkmen, 2012), genetik (Çetin ve diğerleri, 2015), sosyal ilişkiler (Uche ve Ngwu, 2017) şeklinde sıralanabilir. Bunun yanında literatürde mesleki dayanıklılıkla ilişkili birçok faktörün de olduğu görülmektedir (Chan, 2003; Gökmen, 2014; Karakuş ve Ünsal, 2017; Sezgin, 2009). Bunlar; pozitif değerlere sahip olma, mizah

duygusu gelişmiş olma, iletişime geçebilme, cesaretli olma, motivasyonu yüksek olma, duyguları yönetme, (Price, Mansfield ve McConney, 2012), olumlu sosyal ilişkilerde yer alma, mutlu olma, suça yönelik davranışlardan uzak durma, iyi olma, arkadaşları tarafından kabul görme, yaşam doyumu, olumlu çalışma ortamı, ders dışı etkinliklerde yer alma (Ülker Tümlü ve Receptoğlu, 2013), sosyal destek alma (Karakuş ve Ünsal, 2017), kişisel başarı (Chan, 2003;Price, Mansfield ve McConney, 2012) şeklinde sıralanabilir. Öznel iyi oluş ile mesleki dayanıklılığın ilişkili olduğu bazı değişkenlerin ortak olması bu iki kavram arasında olumlu ilişkinin çıkmasına neden olmuş olabilir. Araştırmanın sonucunda aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

1. Bu araştırmanın sonucunda öğretmenlerin öznel iyi oluş algıları ve mesleki dayanıklılık inançlarının çok yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Bu durumun nedenleri nitel bir araştırma ile ortaya konabilir.
2. Öğretmenlerin mesleklerini daha iyi yapabilmeleri için öğretmenlerin öznel iyi oluşlarını ve mesleki dayanıklılıklarını dahada artıracak ve yüksek düzeyde tutacak kurum içi ve kurum dışı etkinlikler yapılabilir.
3. Alanyazında öğretmenlerin öznel iyi oluşu ile ilgili çok az araştırmaya rastlanmıştır. Öğretmenlerin öznel iyi oluşuyla ilgili değişkenler nicel ve nitel araştırmalarla belirlenebilir.
4. Öznel iyi oluşun ve mesleki dayanıklılığın öğretmenlere sağladığı yararlar konusunda nitel araştırmalar yapılabilir.
5. Öğretmenlerin mesleki dayanıklılığını artırtabileceği düşünülen ekonomi, olumlu okul ortamı, sosyal destek, danışmanlık gibi konularda çalışmalar ve araştırmalar yapılabilir.
6. Bu araştırmada öğretmenlerin öznel iyi oluşlarının mesleki dayanıklılık inançlarını yordaması araştırılmıştır. Yapılacak başka çalışmalarda öğretmenlerin mesleki dayanıklılık algı düzeylerini belirleyecek genetik, kişisel özellikler ve çevresel faktörler araştırılabilir.

Bu araştırma 2017-2018 eğitim öğretim yılı Şanlıurfa'da görev yapan 346 öğretmenden ÖÖİÖ ve ÖMDÖ elde edilen verilerle sınırlıdır.

Kaynaklar

- Asıcı, E. ve İkiz, F. E. Okulda Öznel İyi Oluşun Okul İklimi ve Öz-Yeterlik Açısından Yordanması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(3), 621-638.
- Aydın, A., Sarier, Y., Uysal, Ş., Aydoğdu-Özoğlu, E. ve Özer, F. (2014). Türkiye'de öğretmen istihdam politikalarının değerlendirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi* 20(4), 397-420. doi: 10.14527/kuey.2014.016
- Aykaç, F. (2016). *Mobbing, öznel iyi oluş ve mesleki doyum: Psikolojik danışmanlar üzerinde bir çalışma* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Tokat
- Beltman, S., Mansfield, C. ve Price, A. (2011) Thriving not just surviving: A review of research on teacher resilience. *Educational Research Review*, 6(3), 185-207.
- Brouskeli, V., Kaltzi, V. ve Loumakou, M. (2018). Resilience and occupational well-being of secondary education teachers in Greece. *Issues in Educational Research*, 28(1), 43-60.

- Cenkseven Önder, F. ve Sarı, M. (2009). Öğretmenlerde öznel iyi olmanın yordayıcıları olarak okul yaşam kalitesi ve tükenmişlik. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 9(3), 1205-1236
- Cenkseven Önder, F. ve Mukba, G. (2017). Üniversite öğrencilerinde umut ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkide yaşam amacının aracı rolü. *International Journal of Social Science* 62,103-116.
- Chan, D. W. (2003). Hardiness and its role in the stres-burnout relationship among prospective Chinese teachers in Hong Kong. *Teaching and Teacher Education*, 19, 381-395.
- Creswell, J. W. (2014). *Research Design Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches* London: Sage Publications
- Crowley, B. J., Hayslip, B. ve Hobdy, J. (2003). Psychological hardiness and adjustment to life events in adulthood. *Journal of Adult Development*, 10(4), 237-248.
- Çelik Balcı, S. ve Serter, G. (2017). Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde affetmenin öznel iyi oluşları üzerindeki rolü. *Journal of Human Science*, 14(4) 3990-4001
- Çelikten, M., Şanal, M. ve Yeni, Y. (2005). Öğretmenlik mesleği ve özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(2), 207-237.
- Çetin, A. (2017). *Özel dershanelerden resmi okullara atanan ilköğretim fen bilimleri öğretmenleri üzerine bir durum çalışması* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana
- Çetin, F., Turgut, H. ve Sözen, H. C. (2015). Öznel iyi oluşun yordanmasında sabit kişilik örüntüsü: Psikolojik sermayenin aracılık rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 30(76), 68-75
- Çinkır, Ş. ve Kurum, G. (2017). To be appointed or not to be appointed: The problems of paidteachers. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 5(3), 9-35.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik SPSS ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi
- Demirci, İ. ve Şar, A. H. (2017). Kendini bilme ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(5), 2710-2728
- Diener, E. (1984). Subjective well-being. *Psychological Bulletin*, 95, 542-575.
- Diener, E. (2000). Subjective well-being: The science of happiness and a proposal for a national index. *American Psychologist*, 55, 34-43.
- Diener, E. (2006). Guidelines for national indicators of subjective well-being and ill-being. *Journal of Happiness Studies*, 7, 397-404.
- Diener, E. ve Scollon, C.N. (2014). The generalist's corner the what, why, when, and how of teaching the science of subjective well-being. *Teaching of Psychology* 41(2) 175-183.
- Diener, E. ve Ryan, K. (2009). Subjective well-being: a general overview. *South African Journal of Psychology*, 39(4), 391-406.
- Doğan, T. (2013). Beş faktör kişilik özellikleri ve öznel iyi oluş. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 14(1), 56-64.
- Dzokoto, V., Hicks, T. Ve Miller, E. (2007). Student life style and emotional well-being at a historically black university. *Education*, 27(4), 511-522.
- Edwards, C. H. (2000). Grade inflation: The effects on educational quality and personal wellbeing. *Education*, 120(3), 538-546.
- Ergün, E. ve Sezgin Nartgün, Ş. (2017). Öğretmen öznel iyi oluş ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Sakarya University Journal of Education*, 7(2), 385-397.

- Eryılmaz, A. ve Öğülmüş S. (2010). Ergenlikte öznel iyi oluş ve beş faktörlü kişilik modeli. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 189-203
- Eryılmaz, A. ve Aypay, A. (2011). Ergen öznel iyi oluşu ile kimlik statüsü ilişkisinin incelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16, 167-179
- Eryılmaz, A. (2010). Ergenlerde öznel iyi oluşu artırma stratejilerini kullanma ile akademik motivasyon arasındaki ilişki, *Klinik Psikiyatri*, 13, 77-84
- Gökmen, B. (2014). *Özel eğitim okulu yöneticilerinin psikolojik dayanıklılık ve iş doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi (İstanbul örneği)* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Gündoğdu, R ve Yavuzer, Y. (2012). Eğitim fakültesi öğrencilerinin öznel iyi oluş ve psikolojik ihtiyaçlarının demografik değişkenlere göre incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(23), 115 – 131.
- Kamya, H. A. (2000). Hardiness and spiritual well-being among social work students: Implications for social work education. *Journal of Social Work Education*, 36(2), 231-240.
- Kan, A. (2009). Ölçme sonuçları üzerinde istatistiksel işlemler. H. Atılgan (Ed.), *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme* (ss. 397-456). Ankara: Anı Yayınları.
- Karagöz, Y. (2017). *SPSS ve AMOS uygulamalı nitel-nicel-karma bilimsel araştırma yöntemleri ve yayın etiği*. Ankara: Nobel
- Karakuş, S. ve Ünsal, S. (2017). Özel eğitim öğretmenlerinin psikolojik dayanıklılık ile mesleki sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *International Journal Of Eurasia Social Sciences*, 8(29), 831-850
- Karasar, N., 2005. *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayını
- Kim-Prieto, C., Diener, E., Tamir, M., Scollon, C. ve Diener, M. (2005). Integrating the diverse definitions of happiness: A time-sequential framework of subjective well-being. *Journal of happiness Studies*, 6, 261-300.
- Lucas, R. E. ve Diener, E. (2004). Encyclopedia of applied psychology. (Ed. İn chief Charles Spielberger). *Elsevier Academic Press*, 3, 669-676.
- Maddi, S. R., Harvey, R. H., Khoshaba, D. M., Lu, J. L., Persico, M. ve Brow, M. (2006). The personality construct of hardiness, III: Relation ships with repression, innovativeness, authoritarianism, and performance. *Journal of Personality*, 74(2), 575-598.
- Myers, D. G. ve Diener, E. (1995). Who is happy? *Psychological Science*, 6, 10-19.
- Oosterwegel, A. ve Oppenheimer, L. (2002). Jumping to awareness of conflict between self representations and its relation to psychological wellbeing. *International Journal of Behavioral Development*, 26, 548.
- Osmanoğlu Erginsoy, D. ve Kaya, H. İ. (2013). Öğretmen adaylarının yükseköğretime dair memnuniyet durumları ile öznel iyi oluş durumlarının değerlendirilmesi: Kafkas Üniversitesi örneği, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12, 45-70.
- Öztürk, A. (2015). Öğretmenlerin sahip oldukları yaşam amaçları ve sosyal desteğin öznel iyi oluş üzerindeki yordayıcı rolü. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(5), 338-347.
- Price, A., Mansfield, C. ve McConney, A. (2012) Considering teacher resilience from critical discourse and labour process theory perspectives. *British Journal of Sociology of Education*, 33 (1), 81-95.

- Renshaw, T. L. Long, A. C. J. ve Cook, C. R. (2015). Assessing Teachers' Positive Psychological Functioning at Work: Development and Validation of the Teacher Subjective Wellbeing Questionnaire. *School Psychology Quarterly*, 30(2), 289-306.
- Ryff, C. D. ve Keyes, C. L. M. (1995). The structure of psychological well-being revisited. *Journal of Personal and Social Psychology*, 69, 719-727.
- Sarı, T ve Özkan, İ. (2016). Ergenlerin öznel iyi oluşları ile algıladıkları anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Düşünen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 29, 155-162
- Sarı, T. ve Çakır, G. (2016). Mutluluk korkusu ile öznel ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi* 5, Özel Sayı
- Sasmoko, S., Herisetyantri, I., Suroso, J. S., Harisno, Ying, Y., Rosalin, K., Chairiyani, R. P., Pane, M. M. ve Permai, S.D. (2017). Am I a well being teacher? (A review of subjective wellbeing for elementary teachers). *Man in India* 97(19), 293-300
- Serter Öztürk, G. ve Yamaner, E. (2017). Pozitif psikoloji bağlamında öznel iyi oluş ve spor ilişkisi: Ergenler üzerine bir araştırma. *Sosyal Bilimler Dergisi* 4(15), 413-420
- Sezgin, F. (2012). İlköğretim okulu öğretmenlerinin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(2), 489-502
- Sezgin, F. (2009). Relationships between teacher organizational commitment, psychological hardiness and some demographic variables in turkish primary schools. *Journal of Educational Administration*, 47(5), 630-651.
- Solmaz Yalız, D. (2014). Öğretmen adaylarının öznel iyi oluş düzeyleri: Anadolu üniversitesi beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümünde bir araştırma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 7(35), 651-657.
- Söner, O. ve Yılmaz, O. (2018). Lise öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı ve psikolojik iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişki. *Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(13), 59-74.
- Şahin, G. N. (2011). *Üniversite öğrencilerinin kendini açma, öznel iyi oluş ve algıladıkları sosyal destek düzeylerinin karşılaştırılması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Şahin, M., Aydın, B., Sarı, S.V., Kaya, S. ve Pala, H. (2012). Öznel iyi oluşu açıklamada umut ve yaşamda anlamın rolü. *Kastamonu Eğitim Dergisi* 20(3), 827-836
- Şeker, M. (2009). Mutluluk Ekonomisi. *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Konferansları Dergisi*, 39, 115-134.
- Tagay, Ö. ve Demir, K. (2016). Öğretmen adayları için Mesleki Dayanıklılık İnancı Ölçeğinin geliştirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(4), 1603-1620.
- Tuzgöl D. M. (2005). Öznel iyi oluş ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 23(3), 103-109.
- Tuzgöl Dost, M. (2010). Güney Afrika ve Türkiye'deki üniversite öğrencilerinin bazı değişkenlere göre öznel iyi oluş ve yaşam doyumlarının incelenmesi. *Eğitim ve Bilim* 35(158), 75-89.
- Türkdoğan, T. ve Duru, E. (2012). Üniversite öğrencilerinde öznel iyi oluşun yordanmasında temel ihtiyaçların karşılanması rolü. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 12(4), 2429-2446.
- Türkmen, M. (2012). Öznel iyi oluşun yapısı ve anababa tutumları, özsaygı ve sosyal destekle ilişkisi: Bir model sınaması, *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 41-73

- Uche, R. D. ve Ngwu, M. E. (2017). Correlates of subjective well-being among middle aged female teachers in public secondary schools of Bayelsa State, Nigeria. *Advances in Social Psychology* 2(1), 1-5.
- Uçar, T. (2014). *Özel eğitim okulu öğretmenlerinin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin ve mesleki sosyal destek düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi (İstanbul ili Avrupa yakası örneği)* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ülker Tümlü, G. ve Receptoğlu, E. (2013). Üniversite akademik personelinin psikolojik dayanıklılık ve yaşam doyumu arasındaki ilişki. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi* 3(3), 205-213.
- Yakut, S. (2018). Öğretmenlerde öznel iyi oluş: KKTC örneği, *Social Sciences Studies Journal* 4(18), 1737-1746.
- Yarcheski, A., Mahon, N. E. ve Yarcheski, T. J. (2001). Social support and well-being in early adolescents. *Clinical Nursing Research*, 10(2), 163-181.
- Yurcu, G. ve Atay, H. (2015). Çalışanların öznel iyi oluşunu etkileyen demografik faktörlerin incelenmesi: Antalya ili konaklama işletmeleri örneği. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(2), 17-34.